

visit places of their historical residence, and the desire to learn about the cultural characteristics of various peoples and ethnographic groups.

Considering the modern mainly monoethnic character of Lviv region, ethnographic tourism has every reason to become the basis of ethnic tourism in the region. The informational prerequisite for the organization of ethnographic tourism is ethnographic zoning, taking into account the peculiarities of Ukrainian traditional construction and local dialects, which made it possible to distinguish five ethnographic districts: Boyko's, Pidighiria's, Nadsyannia's, Roztotchia-Opillia's, Pobuzia-Styrs's. Within each of these districts, important objects for the development of ethnographic tourism have been identified. Thus, wooden churches, bell towers, museums, and artistic woodwork are of the greatest importance in the Boyko's ethnographic district. The peculiarity of the Pidighiria ethnographic district is the wide spread of folk arts and crafts (shoemaking, ceramics, embroidery), traditional production, in particular, salt. A characteristic feature of Nadsyannia is the noticeable Polish influence on the traditional culture of the Ukrainian people, which is due to both the geographical location and the placement of individual Polish settlements, which gives Ukrainian traditional culture (embroidery, carpet making, traditional sacred construction) a special flavor. The Roztotchia-Opillia ethnographic district occupies a central geographical position in the region and concentrates significant resources for the development of ethnographic tourism, among which the Museum of Folk Architecture and Life in Lviv is of leading importance. Within the boundaries of this district there are notable ancient settlements that already attract large groups of tourists, and centers of weaving and carpet making, ceramics, as well as unique temples. The Pobuzia-Styrs's ethnographic district is located in the central-northern plain part of the region and has many common features with ethnographic Volyn. Landmarks of traditional sacral construction have been preserved within this district, which are of great touristic attractiveness.

Various cultural objects of defensive, residential and sacred purpose, connected with the residence of representatives of ethnic minorities (Poles, Jews, Armenians, Germans) in the region in the past, have every reason to be the objects of interest of foreign and Ukrainian tourists in Lviv region. On the basis of the interconnected use of ethno-cultural resources of the region, it is already possible to plan tourist routes of various lengths, taking into account the possibility of combining different types of tourism, as well as the basic importance of such nodal tourist and recreational centers as Lviv, Truskavets, Morshyn.

Keywords: ethnic tourism, ethnographic tourism, cultural and tourist resources, ethnographic regions of Lviv region, cultural sights of ethnic minorities in Lviv region.

Надійшла 12.03.2023р.

УДК 911.2:[379:745/749(477.82)]

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.15>

Андрій МЕЛЬНИК, Ірина ЄРКО, Надія МЕЛЬНИК, Роман КАЧАРОВСЬКИЙ

ОСЕРЕДКИ АВТЕНТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК СЕКТОР КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Визначено сучасну структуру народних художніх промислів Волині, окреслено основні види та осередки художніх народних промислів, що зустрічаються на території Волинської області. Розкрито підприємницький потенціал осередків художніх народних промислів як сектору креативних індустрій. Вивчення особливостей та закономірностей розміщення осередків художніх народних промислів дозволить розширити номенклатуру наявних туристичних маршрутів, створити належну туристичну інфраструктуру поблизу цих об'єктів. Проведено аналіз коефіцієнту забезпеченості даним видом туристично-рекреаційних ресурсів як підґрунтя розвитку пізнавального туризму. Запропоновано комплекс заходів, що дозволять підвищити роль осередків художніх народних промислів у системі пізнавальних туристичних маршрутів, і відповідно збільшити кількість туристів на Волині, сформувавши позитивний імідж краю.

Ключові слова: художні народні промисли, автентична продукція, пізнавальний туризм, креативні індустрії, Волинська область.

Постановка наукової-практичної проблеми та її значення. Волинська земля багата природними ресурсами, що складають основу її туристичного потенціалу, проте вагоме місце у розвитку галузі туризму регіону посідають історико-культурні рекреаційні ресурси, що формують підґрунтя функціонування пізнавального туризму. Окрему нішу в системі історико-культурних туристичних ресурсів займають зразки нематеріальної культурної спадщини – народні художні промисли, що дозволяють

дослідити традиції та колорит волинян, скласти уяву про особливості побуту краю. Культурна компонента історико-культурної спадщини здатна створити жваву зацікавленість потенційних туристів у пізнанні вікової історії рідного краю.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Історико-культурна спадщина Волині стала предметом досліджень переважно істориків, краєзнавців, культурологів. Як туристично-рекреаційний ресурс історико-культурні об'єкти

частково вивчені у монографіях Я. Б. Олійника [15], В. І. Павлова [16], Л. М. Черчик [16; 22], І. В. Єрко [22]. Геопросторове відображення цих досліджень було включене до видання Волинського національного університету імені Лесі Українки «Атлас історії культури Волинської області» [2], а також «Волинська область: Географічний атлас: моя мала Батьківщина» [3]. На сучасному етапі дослідження питання географії функціонування осередків художніх народних промислів присвячена незначна увага. Окремі напрацювання з даної проблематики в розрізі окремих ОТГ Волинської області містяться у наукових працях Н. В. Чир [1; 7-8; 23], З. К. Карпюк [1; 23], І. В. Єрко, Р. Є. Качаровський, О. В. Антипюк [1; 7-8; 23].

Актуальність і новизна дослідження.

Про підвищення ролі творчих індустрій свідчать дані ООН, про те, що обсяг світового ринку творчих індустрій за 10 років зріс удвічі [12]. Подальше відродження та прогресивний розвиток ремесел дозволить істотно покращити базу пізнавального туризму Волинської області, що, у свою чергу, дозволить збільшити кількість потенційних туристів. Вивчення особливостей та закономірностей розміщення осередків художніх народних промислів дозволить розширити номенклатуру наявних туристичних маршрутів, створити належну туристичну інфраструктуру поблизу цих об'єктів, що дозволить збільшити потік туристів, а, отже, і дохід місцевих органів влади. Тому проведення цих досліджень є актуальним і своєчасним.

Мета і завдання, матеріали та методи дослідження. Мета дослідження полягає в аналізі особливостей розміщення осередків художніх народних промислів на території Волинської області, їхньої ролі у формуванні туристичних маршрутів пізнавального характеру. Для вирішення поставлених завдань проведений аналіз наявних картографічних матеріалів, досліджено інформаційний матеріал Міністерства культури та інформаційної політики України, Головного управління статистики у Волинській області, Управління культури, з питань релігії та національностей Волинської обласної державної адміністрації та їх підрозділів при районних державних адміністраціях, інтернет-порталів територіальних громад.

Викладення основного матеріалу і обґрунтування результатів дослідження. Відповідно до Закону України «Про народні художні промисли» [19] народний художній промисел – творча та виробнича діяльність, метою якої є створення художніх виробів декоративно-вжиткового призначення, що здійснюється на основі колективного освоєння і спадкоєм-

ного розвитку традицій народного мистецтва у певній місцевості у процесі творчої праці майстрів народних художніх промислів [1; 9]. Народні художні промисли, народні ремесла – різноманітні культурні техніки виготовлення сувенірних або господарських виробів із звичайних підручних матеріалів з використанням нескладних побутових інструментів. Цей вид промисловості славиться можливістю креативного підходу до роботи за допомогою власних умінь та кмітливості. Обмеженого переліку матеріалів для творчості немає, але найчастіше для створення робіт люди використовують дерево, тканину, папір, метал або пластмасу. Готові вироби несуть у собі не лише естетичне, але й побутове значення для практичного застосування [1-2; 7-8]. Упродовж століть тисячі майстрів – килимарниці, вишивальниці, ткачі, гончарі, різьбярі по дереву, кістці та рогу, майстри декоративного розпису, склороби-гутники, золотарі-ювеліри, ковалі, майстри лозоплетіння і художньої обробки шкіри та багатьох інших професій – створювали речі, необхідні людям у побуті. Кращі з них ми називаємо тепер творами народного мистецтва.

Народні художні промисли в Україні є невід'ємною складовою української культури, вони увібрали в себе риси, притаманні окремим етнографічним регіонам країни і є специфічною складовою історико-культурних рекреаційних ресурсів, однією з найцікавіших у творчості народу [7-8; 10; 12; 17]. Вони існують завдяки спадковості традицій, які передаються із покоління в покоління, розкриваючи самобутність і колорит кожного етнографічного регіону. Декоративно-прикладне мистецтво області різноманітне за формою та змістом. Найпоширенішими видами є вишивка, шевство, ткацтво, писанкарство, бондарство, лозоплетіння, плетіння з соломи, різьблення по дереву, гончарство, ковальство [1-3; 10; 13-14; 21-22] тощо.

У загальній структурі експорту України продукція народних промислів і творів мистецтва охоплює лише 0,14 % світового експорту. Для Волинського краю характерним є близько 15 видів художніх промислів. Вдалим прикладом використання творчих індустрій на території України є формування творчих кластерів на базі осередків ремесел «Сузір'я» на Івано-Франківщині, «Оберіг» на Хмельниччині, «Славутич» на Київщині. Їх позитивний досвід можна і треба втілювати на території досліджуваного регіону [12].

Вишивка – один із найпоширеніших видів народного декоративного мистецтва українців; орнаментальне або сюжетне зображення на тканині, шкірі, виконане різними ручними або

машинними швами. Вишивку використовують в українському народному побуті передусім на предметах одягу, в основному на жіночих і чоловічих сорочках. Крім того, вишивки поширені на предметах домашнього вжитку, як наліжники, обруси, наволочки, рушники тощо [1-3; 7]. Композиційне вирішення української вишивки відзначається безмежною фантазією та колоритом. І все ж переважає стрічкова, букетна і вазонна композиції. Кольори української вишиванки загалом відомі в обмеженій кількості й гармонійних сполуках. Найбільше уживані чорна і червона барва або чорна, червоногаряча і жовта. Вишивка сьогодні живе, розвивається, збагачується новими аспектами. Сьогоднішня українська вишивка – результат унікальної духовно-матеріальної еволюції народу [1-3; 7; 10; 13].

Волинська вишивка має багаті та древні традиції, які видно в техніках вишивання, особливій кольоровій гамі, орнаментально-композиційних рішеннях. Найбільш поширені техніки вишивання – це «занизування» («низь»), «хрестик», «гладь». У вишивці переважає насичений червоний колір з крапленнями синього та чорного. Також характерною була вишивка білими нитками – «настилуванням» (лічильною гладдю) у поєднанні з ажурним шиттям: «коленням», «мереженням», «вирізуванням». У ній використовувались зоологічні мотиви, зокрема зображення птахів. На півдні області переважали чорно-червоні кольори, частими були вишивки в чотирьох і більше кольорах. Домінуюча техніка – «хрестик». Переважали рослинні, особливо квіткові орнаменти [5; 10]. Осередки вишивки розміщені по території усєї Волині, найбільше їх на півдні області та на Поліссі. Найвідоміші центри знаходяться у сс. Жашковичі (Павлівська ТГ), Маньків (Затурцівська ТГ), Мишів (Іваничівська ТГ), Овадне (Оваднівська ТГ), Крухуничі (Локачинська ТГ) Володимир-Волинського; Мостище (Камінь-Каширська ТГ), Седлище (Любешівська ТГ), Прилісне (Прилісенська Камінь-Каширського; Вишнів (Вишнівська), Рокита (Дубечненська), Річиця, Замшани (Забродівська ТГ), Здомишель (Ратнівська ТГ), Купичів, Туропин (Турійська ТГ) Ковельського; Журавники (Горохівська ТГ), смт Колки (Колківська ТГ), Вигуричі, Колодеже (Городищенська ТГ), Забороль (Луцька ТГ), Залісці (Копачівська ТГ) Луцького районів [1-4; 6-7; 9-10; 201-22].

Чоботарство або шевство – традиційне ремесло, що являє собою мистецтво виготовлення взуття різних призначень і видів [1; 10; 13]. Взуттям на Волині та Поліссі побутовали личаки та постолі, а також чоботи й жіночі

черевики на шнурівках. Відомі осередки шевства на півдні області: смт Іваничі (Іваничівська ТГ) Володимир-Волинського району; мм. Берестечко (Берестечківська ТГ) Луцького району. Ручне виготовлення взуття шевцями майже зникло, витіснене індустріальним виробництвом за допомогою верстатів і операційних ліній. Також зник і кустарний, одиночний спосіб виробництва взуття, поступившись місцем великим компаніям-виробникам [1-4; 6-7; 9-11; 21-22].

Осередками писанкарства є: сс. Затурці (Затурцівська ТГ), смт Іваничі (Іваничівська ТГ), Нехвороща, Селець (Зимнівська ТГ), Пархоменкове (Устилузька ТГ) Володимир-Волинського району; смт Маневичі (Маневицька ТГ) Камінь-Каширського; Вівчиськ (Голобська ТГ), Замлиння (Вишнівська ТГ), Колодяжне (Колодяженська ТГ) Ковельського району; Борисковичі (Мар'янівська ТГ), Гірка Полонка, Озеряни (Боратинська ТГ), Годомичі (Колківська ТГ), Забороль, м. Луцьк (Луцька ТГ), Печихвости (Горохівська ТГ), м. Рожище (Рожищенська ТГ), Тростянець (Ківерцівська ТГ) Луцького району [1-4; 6; 9-11; 21-23].

Ткацтво – виготовлення суворох (необроблених) текстильних тканин на ткацькому верстаті шляхом їх взаємного переплетення. Це одне з найдавніших ремесел. Як давній спосіб виготовлення тканин і сьогодні поширене на Волині. Серед художнього ткацтва найбагатшими є килимові вироби – килими, гобелени, доріжки. Із збережених пам'яток народного килимарства відомі гобелени, виткані в м. Горохові (Горохівська ТГ) (XVII–XVIII ст.). Сьогодні хороші зразки ткацького мистецтва (килими, рушники, рядна) можна побачити в м. Володимир-Волинському, сс. Войнин, Павловичі (Затурцівська ТГ), Старий Загорів (Локачинська ТГ) Володимир-Волинського району; Проходи, Угриничі (Любешівська ТГ), Великий Обзир, м. Камінь-Каширський, Невір, Хотешів (Камінь-Каширська ТГ) Личини (Сошиченська ТГ), Прилісне (Прилісенська ТГ) Камінь-Каширського; смт Турійськ (Турійська ТГ) Хворостів (Вишнівська ТГ) Ковельського району; Гірка Полонка (Боратинська ТГ), м. Луцьк (Луцька ТГ), Семки (Колківська ТГ), смт Цумань (Цуманська ТГ) Луцького району [1-4; 6; 9-11; 22].

Макраме – відома з давнини техніка вузлового плетіння. Ймовірно, що техніка якимось пов'язана з технікою створення тканин без використання ткацького верстата [1-2; 6]. На території Волинської області осередки макраме збереглися в сс. Забороль (Луцька ТГ) та Воротнів (Підгайцівська ТГ) Луцького району

[1-4; 6; 9-11; 22].

Бондарство – вид деревообробного промислу, пов'язаний з виготовленням місткостей – бочок, діжок, барил, цебер тощо. Порівняно з теслярством та іншими деревообробними промислами бондарство на Волині поширилося пізніше, проте набуло значного розвитку, особливо на Поліссі. Єдиний осередок бондарства на Волині зберігся в с. Хопнів (Ківерцівська ТГ) Луцького району [1-4; 8-11; 21; 22].

Столярство – найпоширеніша галузь виробництва з виготовлення хатнього начиння з дерева – лав, ослонів, скринь, столів, табуреток та стільців, мисників, ліжок, крім цього віконних рам, рамок для вуликів, дерев'яних частин борін та плугів. Одна із важливих умов столярства, що відзначена ще у цехових статутах, – виготовлення виробів без жодного цвяха за допомогою столярних з'єднань на клею. Волинська земля багато осередками столярства: м. Камінь-Каширський, с. Велика Глуша (Камінь-Каширська ТГ), Ветли (Любешівська ТГ) Камінь-Каширського району; м. Ковель (Ковельська ТГ), Велимче (Велимчанська ТГ), смт Головне, Скрипиця (Головненська ТГ), Смолярі (Старовижівська ТГ), Уховецьк (Колодяжненська ТГ) Ковельського району; Гораймівка, Нічогівка (Колківська ТГ), м. Берестечко, (Берестечківська ТГ), смт Цумань (Цуманська ТГ) Луцького району [1-4; 8-11; 21; 22]

Різьблення по дереву є одним із видів художньої обробки дерева поряд з випилюванням, токарною обробкою. Майстри щедро оздоблювали різьбленням предмети побутового і господарського призначення [10; 13]. Донині збереглися унікальні зразки різьблених виробів – чумацьких маж, саней, різного хатнього начиння, предметів домашнього вжитку. Серед видів різьблення виділяють також випилювання лобзиком по дереву, осередок розташований в с. Древині (Іваничівська ТГ) Володимир-Волинського району. На сьогодні зберігся іконостас Богородчанської церкви та престол Загорівського монастиря, їх тонка різьба доповнена живописними шедеврами Йова Кондзелевича. Основні ознаки поліської різьби – нерясність і нечисленність мотивів [9; 11]. Традиції волинської різьби продовжують майстри в різних частинах області, переважно в лісовій місцевості: м. Нововолинськ (Нововолинська ТГ) Володимир-Волинського району; смт Маневичі, с. Граддя, (Маневицька ТГ), Прилісне (Прилісенська ТГ) Камінь-Каширського району; м. Ковеля (Ковельська ТГ), с. Перевали (Турійська ТГ), Седлище (Старовижівська ТГ) Ковельського району; м. Ківерці (Ківерцівська ТГ), смт Торчин (Торчинська ТГ), с. Грузятин

(Колківська ТГ), с. Мстишин (Боратинська ТГ) Луцького району [1-4; 8-11; 21; 22].

Лозоплетіння – це виготовлення господарсько-побутових та художніх виробів з різноманітної еластичної сировини, одне з найдавніших ремесел. Воно виникло, як і кераміка, раніше, ніж обробка дерева, металу, що потребували відповідних знарядь виробництва [1-3; 10; 13]. Вироби використовували для збереження, транспортування та перенесення продуктів, для виготовлення огорож, господарських приміщень. Лозоплетіння розвивалося в тих місцевостях, де росла лоза. В основі конструкції форм предметів лежить їхня практична доцільність. Найбільш поширеним є виготовлення кошиків, квітів, хлібниць, підставок для вазонів, бутлів, підносів [10; 13]. У Волинській області осередки представлені переважно у південних районах та на Поліссі, зокрема це сс. Мишів (Іваничівська ТГ) Володимир-Волинського району; Галузія (Прилісенська ТГ) Камінь-Каширського району; с. Видраниця (Забродівська ТГ) Ковельського району; Воротнів (Підгайцівська ТГ), Мстишин (Боратинська ТГ) Луцького району. Крім того на Волині, функціонує осередок соломоплетіння у с. Купичів (Турійська ТГ) Ковельського району [1-4; 8-11; 21-22].

Гончарство – виготовлення керамічних виробів, посуду, кахлів, іграшок, прикрас, сувенірів тощо з гончарної глини. На Волині осередки гончарства представлені на півночі в с. Рокита (Дубечненська ТГ) Ковельського району, на півдні в с. Кульчин (Луцька ТГ) Луцького району [1-4; 8-11; 21-22].

Ковальство – обробка металу способом кування. Виробництво заліза та його обробка методом гарячої ковки були відомі на землях сучасної України ще задовго до н. е., що значною мірою було зумовлене багатими покладами червоного і бурого залізняка та болотяних руд [11]. Єдиний осередок ковальства на Волині зберігся в с. Хопнів (Ківерцівська ТГ) Луцького району [1-4; 8-11; 21-22].

Художня обробка шкіри значного розвитку досягла ще в давньоруський період, чому сприяли розвинуте тваринництво, значна кількість звірів у лісах та кліматичні умови, що вимагали теплового сезонного одягу [1-4; 10; 12]. На Волині вичинкою шкіри займаються в сс. Велика Глуша (Камінь-Каширська ТГ) Камінь-Каширського району; Мельниця (Ковельська ТГ) Ковельського району; мм. Берестечко (Берестечківська ТГ), Горохів (Горохівська ТГ), Луцьк (Луцька ТГ) Луцького району [1-4; 8-11; 21-22].

Головними районами обробки каменю

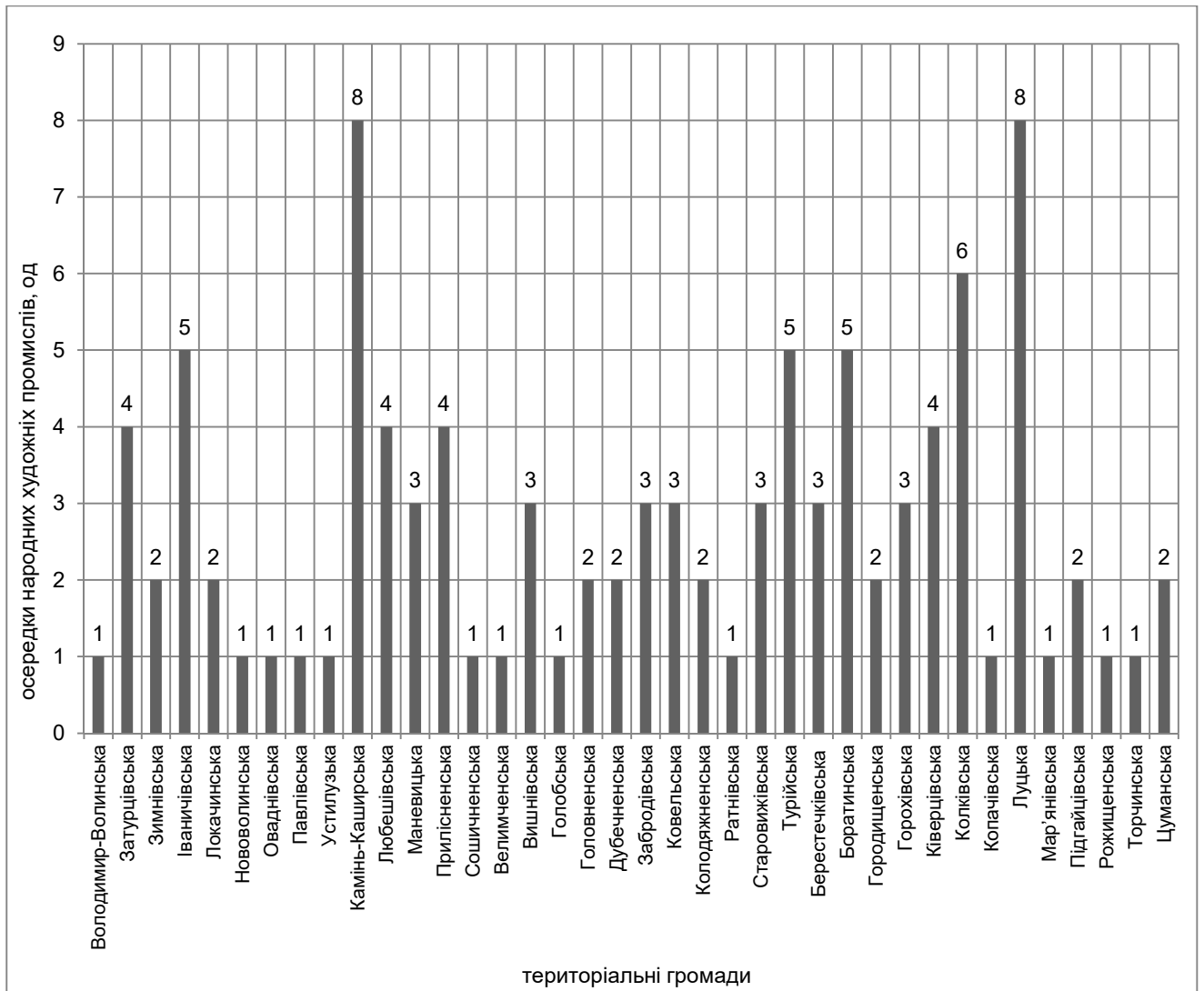

Рис. 1. Геопросторове розміщення осередків народних художніх промислів в розрізі територіальних громад (складено авторами на основі [1-9; 11; 14-15; 17; 20; 21-22])

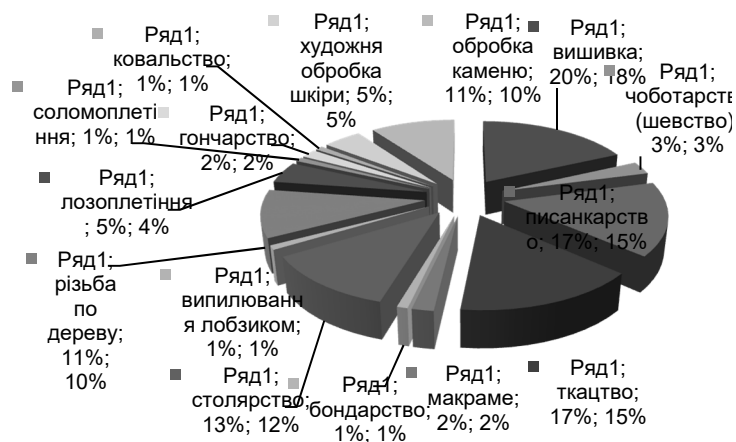

Рис. 2. Структура художніх народних промислів Волинської області (складено авторами на основі [1-9; 11; 21-22])

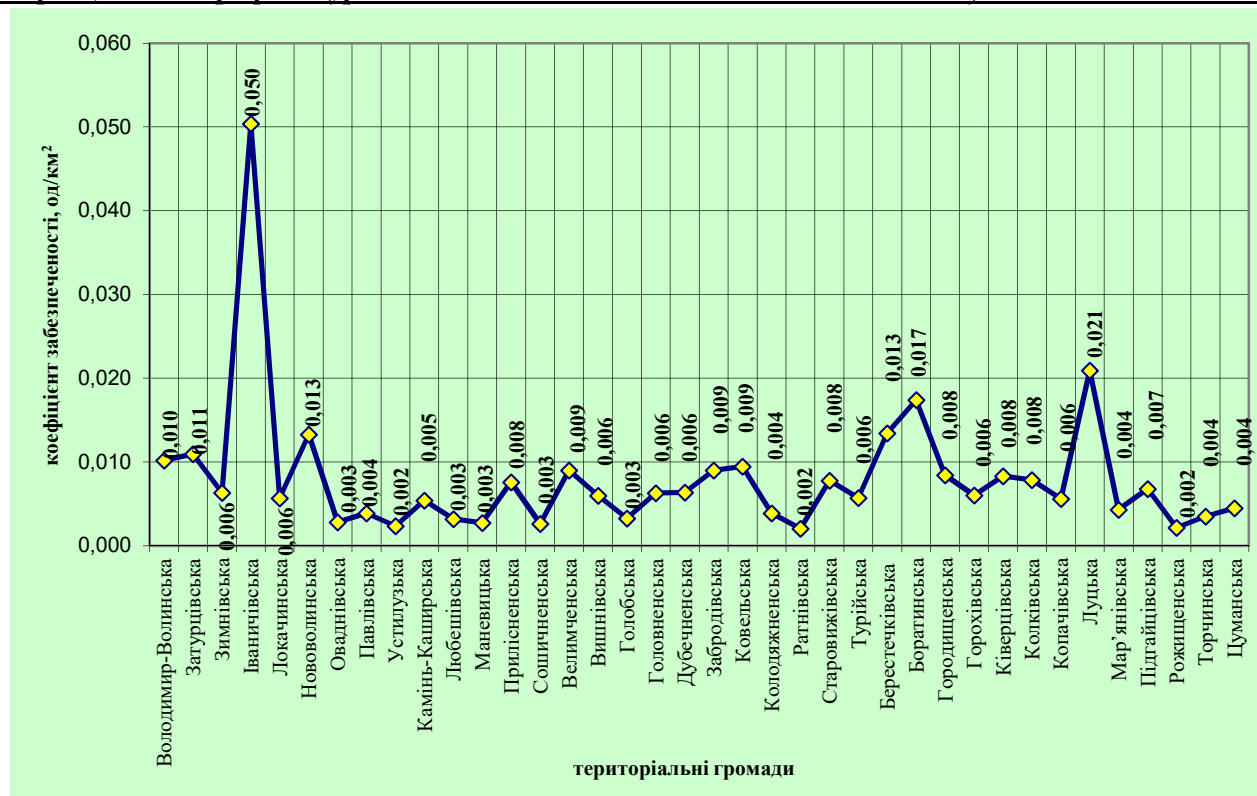

Рис. 3. Коефіцієнт забезпечення територіальних громад Волинської області осередками народних художніх промислів (складено авторами на основі [1-9; 11; 21-22])

були Поділля, Волинське Полісся, Нижнє Подніпров'я, Одещина, Карпати. На території Волині воно поширене в с. Мизове (Старовижівська ТГ) Ковельського району [1-4; 8-10; 20-21].

Загалом на території області розміщено 103 осередки народних художніх промислів у всіх чотирьох адміністративних районах [20] (рис.1) та 38 територіальних громадах (70 %) із 54 утворених ТГ [17]. Найбільша їх кількість зосереджена у Луцькому районі – 39 осередків (38 %), а найменша відповідно у Володимир-Волинському районі – 18 осередків (17 %) районах. Лише у Камінь-Каширському районі народні художні промисли розміщені у 100 % громад. Для більшості громад характерним є наявність одного-двох осередків, проте існують ТГ, де їх істотно більше, наприклад у Луцькій та Камінь-Каширській – по вісім, у Колківській – шість, у Боратинській, Іваничівській та Турійській – по п'ять.

У регіоні представлено 15 видів народних художніх промислів, переважаючими є осередки вишивки (21), писанкарства (18), ткацтва (18) та столярства (13), найменше – бондарства, випилювання лобзиком, соломоплетіння, ковальства та обробки каменю – по одному. Для Володимир-Волинського району характерним є переважання осередків вишивки (28 % осередків у громаді), писанкарства (28 %) та ткацтва (22 %), у Камінь-Каширському – безза-

перечним лідером є ткацтво – вісім осередків або 40%, водночас у Ковельському – домінуючі позиції займають вишивка (27 %) та столярство (23 %), для Луцького – писанкарство (23 %) та вишивка (15 %) є основними осередками. Частка кожного виду промислів у загальній структурі показана на рис. 2.

Нерівномірність розміщення осередків в розрізі адміністративних одиниць впливає і на коефіцієнт забезпеченості територій (рис. 3) осередками промислів як елементів пізнавального туризму. На рис. 3 чітко диференціюється розшарування коефіцієнтів забезпеченості цими об'єктами туризму. У більшості громад він складає від 0,002 до 0,010 од./км². Але існує шість громад, де прослідковується перевищення середніх показників від 0,011 до 0,050 од./км², зокрема найвищі вони у Іваничівській громаді (Володимир-Волинський район) – 0,050 од./км², Луцькій – 0,021 од./км² та Боратинській громаді – 0,017 од./км² (Луцький район).

Провівши аналіз розміщення основних осередків народних художніх промислів, слід відзначити, що вони поширені по всій території Волинської області, мають широкий видовий склад та функціональне призначення. Всі ці промисли вже нині слід включити до туристичних та екскурсійних маршрутів, сформованих як на місцевому (районному), так і загальнообласному рівнях.

Висновки. Найбільш потужні у виробничому та пізнавальному плані об'єкти необхідно долучити до загальнодержавних та транскордонних програм туристичної співпраці. Якнайшвидше на обласному рівні слід розробити програму підтримки існування, відродження, народних промислів як об'єктів історико-культурної та краєзнавчої спадщини Волині, а отже реальних об'єктів туризму. В рамках заходів, передбачених програмою розвитку туризму та рекреації Волинської ОДА, потрібно забезпечити бюджетне фінансування та пріоритетні можливості залучення грантових коштів та іноземних інвестицій для створення належної інфраструктури цих осередків та забезпечення відповідних умов відвідання їх туристами (побудова засобів розміщення, обслуговування та транспортної мережі). Окремим пунктом стоїть сприяння створенню центрів художніх промислів (на кшталт, Опішні, Ізи, Коломиї, Петриківки, які відомі не тільки вітчизняному туристу, але й закордоном, науково-дослідних та музейних установ як музей «Писанка» у м. Коломиї Івано-Франківської області) по вивченню історії, традицій та процесу виготовлення виробів ужиткового мистецтва.

На основі проведених досліджень варто створити навчальні центри, де кожен охочий міг би досягнути мистецтво створення художніх народних промислів. Слід розглянути можл-

вість створення мережі спеціалізованих торговельних закладів, які б спеціалізувалися на продажі сувенірної продукції, формуванні замовлень певних окремих видів промислів чи індивідуальної продукції, ексклюзивних речей, сприяли б популяризації народно-прикладного мистецтва, містили базу майстрів народних художніх промислів, проводили майстер-класи, спрямовані на вивчення певних технік створення цих виробів.

Дуже важливою складовою є інформаційно-рекламна політика в даній галузі, яка б була спрямована на популяризацію пізнавального аспекту функціонування осередків художніх народних промислів. Водночас для формування позитивного іміджу регіону, необхідно забезпечити інформування населення та потенційних туристів за допомогою картографічного матеріалу (зокрема інтерактивного), друкованої продукції (буклетів, флаєрів), засобів ЗМІ про ці об'єкти та локації.

Перспективи використання результатів дослідження. Розвиток осередків художніх народних промислів та ремесел в межах Волинської області є одним з найперспективніших напрямів ревіталізації території, може створити передумови для покращення дизайну середовища, а отже, підвищити рівень привабливості територій для проживання, сприяти акумулюванню людського потенціалу.

Література:

1. Антишок О., Качаровський Р.С., Чир Н.В., Карпюк З.К., Єрко І.В. Народні художні промисли Полісся як елемент етнотуризму (на прикладі ОТГ Волинської області). *Розвиток мистецьких осередків як засіб збереження етнокультури Гуцульщини* : матер. наук.-практ. конф. у рамках проведення Міжнар. мистец. форуму «Барви Карпат» (с. Яворів, Косівський район, Івано-Франківська область, 20 вересня 2019 року). Косів : ПП «Писаний камінь», 2019. С. 52-59.
2. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 112 с.
3. Волинська область: Географічний атлас: Моя мала Батьківщина / відп.ред. Т. В. Погурельська К. : Вид-во «Мапа», 2009. 20 с.
4. Володимир-Волинська РДА URL: <http://www.vvadm.gov.ua/> (дата звернення 12.01.2022 р.).
5. Децентралізація влади URL:<http://decentralization.gov.ua/region/item> (дата звернення 28.01.2022 р.).
6. Камінь-Каширська РДА URL:<http://kamadm.gov.ua/> (дата звернення 18.01.2022 р.).
7. Качаровський Р.С., Антишок О.В., Чир Н.В., Єрко І.В. Осередки вишивки Волинської області як об'єкти пізнавального туризму. *Географія та туризм*: матер. Міжн. наук.-практ. інт.-конф., 26 лютого 2020 року : зб. наук. праць. Харків, 2020. С. 162-169.
8. Качаровський Р.С., Антишок О.В., Чир Н.В., Єрко І.В. Осередки художньої обробки дерева як об'єкти пізнавального туризму Волинської області. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації* : матер. Міжн. наук.-практ. ін.-конф., 31 січня 2020 р. : зб. наук. пр. Переяслав, 2020. Вип. 55. С. 31-34.
9. Ковельська РДА URL:<http://koveladm.gov.ua/> (дата звернення 28.01.2022 р.).
10. Лозко Г.С. Види народних ремесел та художніх промислів. *Українське народознавство. К., 1995. С. 269.*
11. Луцька РДА URL:<http://lutskadm.gov.ua/> (дата звернення 18.01.2022 р.).
12. Мельник А. В., Мельник Н. В., Качаровський Р. С. Перспективи формування творчих кластерів на базі осередків художніх народних промислів Волинської області. *The 1 International Science Conference on Multidisciplinary Research, January 19-21, 2021, Berlin, Germany*. P. 319-321. DOI - 10.46299/ISG.2021.I.I
13. Мікула Н., Данацко О. Кластери народних промислів у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності регіону. URL: http://ierjournal.com/journals/12-13/2010_9_Mikula.pdf (дата звернення 10.01.2022 р.).
14. Міністерство культури та інформаційної політики України URL: <https://mkip.gov.ua/> (дата звернення 10.01.2022 р.).
15. Олійник Я.Б., Єрко І.В. Суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури Волинської області : монографія. Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2014. 164 с.
16. Павлов В. І. Черчик Л. М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи : монографія. Луцьк : Надстир'я, 1998. 124 с.
17. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. *Відомості БРУ*. 2015. № 13. 91 с.

18. Про культуру. Закон України від 14.12. 2010 року № 2778-VI. *Відомості ВРУ*. 2011, № 24. 169 с.
19. Про народні художні промисли. Закон України від 21.06. 2001 року № 2547-III. *Відомості ВРУ*. 2001. № 41. 199 с.
20. Про утворення та ліквідацію районів. Постанова Верховної ради України від 17.07.2020 р. № 807-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення 22.01.2022 р.).
21. Управління культури з питань релігій та національностей Волинської ОДА URL: <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-kulturi-z-pitan-religiy-ta-nacionalnostey/1/> (дата звернення 22.01.2022 р.).
22. Черчик Л.М., Міщенко О.В., Єрко І.В. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку : монографія. Частина 1. Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-тет імені Лесі Українки, 2014. 128 с.
23. Чир Н. В., Качаровський Р. Є., Карпюк З. К., Антипюк О. В., Єрко І. В. Осередки писанкарства як потенційні об'єкти туризму Волинської області. *Наука і молодь в XXI сторіччі* : матер. V Міжнар. молодіж. наук.-практ. інтернет-конференції. (Полтава, 05 грудня 2019). 2019. С. 364-367.

References:

1. Antypuk, O. V., Kacharovskiy, R. Ye., Chyr, N. V., Karpiuk, Z. K., Yerko, I. V. (2019). Folk arts and crafts of Polissya as an element of ethnotourism (on the example of OTG of Volyn region). *Development of art centers as a means of preserving Hutsul ethnoculture*. Kosiv: PE "Written Stone". 52-59 [in Ukrainian].
2. Atlas of the history of culture of the Volyn region. (2008). Lutsk: Editorial and Publishing Department "Tower" of Lesya Ukrainka Volyn National University [in Ukrainian].
3. Volyn region: Geographical atlas: My little homeland. (2009). Kyiv: Publishing House "Map" [in Ukrainian].
4. Volodymyr-Volynsk DSA URL: <http://www.vvadm.gov.ua/> [in Ukrainian].
5. Decentralization of power URL:<http://decentralization.gov.ua/region/item> [in Ukrainian].
6. Kamin-Kashirsk DSA URL:<http://kamadm.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Kacharovskiy, R. Ye., Antypuk, O. V., Chyr, N. V., Yerko, I. V. (2020). Embroidery centers of Volyn region as objects of cognitive tourism. *Geography and tourism*. Kharkiv. 162-169 [in Ukrainian].
8. Kacharovskiy, R. Ye., Antypuk, O. V., Chyr, N. V., Yerko, I. V. (2020). Centers of artistic woodworking as objects of cognitive tourism of Volyn region. *Trends and prospects of the development of science and education in the context of globalization*, 55. 31-34 [in Ukrainian].
9. Kovel DSA URL:<http://koveladm.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Lozko, H. S. (1995). Types of folk crafts and arts and crafts. *Ukrainian ethnography*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Lutsk DSA URL:<http://lutskadm.gov.ua/> [in Ukrainian].
12. Melnyk, A. V., Melnyk, N. V., Kacharovskiy, R. Ye. (2021). Prospects for the formation of creative clusters on the basis of centers of folk arts and crafts of Volyn region. *The I International Science Conference on Multidisciplinary Research*. 319-321. DOI - 10.46299/ISG.2021.I.I [in Ukrainian].
13. Mikula, N., Danatsko, O. Clusters of folk crafts in increasing the international competitiveness of the region. URL: http://iejjournal.com/journals/12-13/2010_9_Mikula.pdf [in Ukrainian].
14. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. URL: <https://mkip.gov.ua/> [in Ukrainian].
15. Oliinyk, Ya. B., Yerko, I. V. (2014). Socio-geographical study of the tourist infrastructure of the Volyn region. Lutsk : PJSC "Volyn Regional Printing House" [in Ukrainian].
16. Pavlov, V. I., Cherchuk, L. M. (1998). Lutsk: Nadstyria [in Ukrainian].
17. About voluntary association of territorial communities. Law of Ukraine of February 5, 2015 № 157-VIII. *Information of the Verkhovna Rada*, 13. [in Ukrainian].
18. About culture. Law of Ukraine of 14.12. 2010 № 2778-VI. *Information of the Verkhovna Rada*, 24. [in Ukrainian].
19. About folk arts and crafts. Law of Ukraine of 21.06. 2001 N 2547-III. *Information of the Verkhovna Rada*, 41. [in Ukrainian].
20. About formation and liquidation of areas. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> [in Ukrainian].
21. Department of Culture on Religions and Nationalities of Volyn Regional State Administration URL:<https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-kulturi-z-pitan-religiy-ta-nacionalnostey/1/> [in Ukrainian].
22. Cherchuk, L. M. Mishchenko, O. V., Yerko, I. V. (2014). Tourist and recreational complex of Volyn region: prerequisites for development. Lutsk: Eastern European Nation. Lesya Ukrainka University [in Ukrainian].
23. Chyr, N. V., Kacharovskiy, R. Ye., Karpiuk, Z. K., Antypuk, O. V., Yerko, I. V. (2019). Easter painting centers as potential objects of tourism in Volyn region. *Science and youth in the XXI century*. 364–367 [in Ukrainian].

Abstract:

Melnyk A., Yerko I., Melnyk N., Kacharovskiy R. CENTERS OF AUTHENTIC PRODUCTS OF VOLYN REGION AS A SECTOR OF CREATIVE INDUSTRIES

The article examined the definitions of the term "folk art industries" according to the legislation of Ukraine. Folk art works in Ukraine are an integral part of Ukrainian culture, they have taken into themselves the features inherent in separate ethnographic regions of the country and are a specific component of historical and cultural recreational resources, one of the most interesting in the people's creativity. The focus of attention is directed on authentic products of Volyn, which forms a brand of Ukrainian industries. The samples of intangible cultural heritage occupy a separate niche in the system of historical and cultural tourist resources – folk art industries, which allow to study traditions and hue of Volhynians, to make an idea about the peculiarities of life of the region. The UN data show that the global market of creative industries has doubled in the last ten years.

The modern structure of folk art works of Volyn has been defined, the main kinds and centers of folk art, which are found in the territory of Volyn region, are outlined by a brief characteristic of each of them. The entrepreneurial potential of the art folk industries centers as a sector of creative industries has been discovered. The peculiarities of the spatial location of the centers of artistic folk industries on the territory of the region are analyzed in terms of administrative districts and territorial communities. Study of peculiarities and regularities of accommodation of centers of artistic folk crafts will allow to expand the range of available tourist routes, to create a proper tourist infrastructure near these centers.

The analysis of the supply ratio of this type of tourist-recreational resources as a basis for development of cognitive tourism was carried out. The proposed measures will allow to increase the role of these objects in the system of recognizable tourist routes, which in turn will allow to increase the number of tourists in Volyn, and thus to improve the financial condition and create a positive image of the region.

On the basis of the conducted research, it is worth creating training centers where anyone who wants to could learn the art of creating artistic folk crafts. It is necessary to consider the possibility of creating a network of specialized trade establishments that would specialize in the sale of souvenir products, the formation of orders for certain individual types of crafts or individual products, exclusive items, would contribute to the popularization of folk and applied arts, contain a base of masters of folk arts and crafts, conduct master classes, aimed at studying certain techniques of creating these products.

A very important component is the information and advertising policy in this field, which would be aimed at popularizing the cognitive aspect of the functioning of centers of artistic folk crafts. At the same time, in order to form a positive image of the region, it is necessary to inform the population and potential tourists with the help of cartographic material (in particular, interactive), printed products (booklets, flyers), mass media about these objects and locations.

The development of folk arts and crafts centers within the Volyn region is one of the most promising areas of the redevelopment of the territory, can create preconditions for the improvement of the environment design, increase the level of attractiveness of the territories for living, promote the accumulation of human potential.

Key words: folk arts, authentic products, cognitive tourism, creative industries, Volyn region

Надійшла 28.03.2023р.

УДК 338.48

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.16>

Сергій ФОКІН, Оксана БЕРКОВА, Оксана БОРИСЮК, Марина БУТ

ПОДІЄВИЙ ТУРИЗМ НІМЕЧЧИНИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Німеччина пройшовши руйнацію Другої світової війни, відбудувала одну з найбільших у світі галузей туризму. Безумовно цей досвід важливий і для України. Україна впевнено прямує до європейської спільноти, але їй необхідно відповідати вимогам ЄС. Тому важливо вивчити досвід Німеччини, який допоможе знайти шляхи відбудови туризму в Україні.

Ключові слова: туризм, подієвий туризм, досвід, Україна, Німеччина.

Постановка науково-практичної проблеми, актуальність і новизна дослідження. З набуттям Україною у червні 2022 р. статусу країни-кандидата на членство в ЄС, вивчення специфіки туризму в кожній країні, що належить до ЄС, набуває особливого значення. Всесвітня туристична організація (UNWTO) вважає одним із найперспективніших напрямів розвитку галузі подієвий, або івент-туризм. Останніми роками поєднання відпочинку з відвіданням масових заходів стає дедалі популярнішим серед туристів. Щороку кількість подій зростає (хоча пандемія COVID-19 загальмувала, а широкомасштабна війна Росії проти України, гальмують даний процес), відповідно зростає і попит на подієві тури. В останній час подієвий туризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку у Німеччині, завдяки великій кількості фестивалів, подій та масштабних свят. Досвід організації подієвого туризму Німеччини, та запровадження наявного досвіду в українських реаліях, дає можливість запропонувати нові шляхи до організації подієвого туризму в Україні.

Зв'язок теми статті з важливими науково-практичними завданнями. Дослідження

досвіду надання туристичних послуг, чинників, що впливають на привабливість подієвого туризму Німеччини, дає можливість використання цього досвіду для розвитку українського туризму, дозволяє науково обґрунтувати організацію турів з метою відвідування подій, заходів та свят.

Метою статті є дослідження досвіду організації подієвого туризму у Німеччині.

Завдання статті:

1. Схарактеризувати сучасний стан івент-туризму Німеччини.
2. Дослідити чинники впливу на стан та розвиток подієвого туризму Німеччини.
3. З'ясувати проблеми подієвого туризму Німеччини.
4. Окреслити перспективи розвитку подієвого туризму Німеччини.
5. Можливість використання проведеного дослідження у практичній та науковій діяльності.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. В останні роки дослідженню подієвого туризму присвятили свої праці такі вчені, як В. Тищенко [4], В. Клочковська, О. Клочковський [1], R.L. Stokes [10], В. Олій-